

Fèlix Martí (Barcelona, 1938) detalla la seva tasca de promoció de la nació catalana desenvolupada en diverses xarxes internacionals en el volum *Diplomàtic sense estat*, publicat per Proa. També hi recorda la seva activitat com a intel·lectual catòlic, a casa i a fora. El cristianisme i l'evolució de l'Església catòlica són els temes de la conversa.

—Tot i no pertànyer a una família religiosa, doneu de ben jove un sentit cristià, a més de filosòfic i espiritual, a la vostra vida, però sense tenir vocació de capellà. Com s'esdevé això?

—Vaig tenir la sort de conèixer, bàsicament a través de l'escoltisme, unes persones que em van indicar la possibilitat de tenir una experiència espiritual viscuda com a laic que em va satisfer molt. En aquell moment a l'Església catòlica ja hi havia la duplicitat de la interpretació de la fe, la més humanista i oberta i la més tradicional. Em vaig sentir molt ben encaixat en una proposta que no em privava de la meua llibertat i que prioritzava, en la meua vida religiosa, les qüestions fonamentals, no les anecdòtiques. De manera que m'hi he trobat sempre bé i no he tingut mai la temptació de deixar la tradició, l'herència, cristiana.

—Aquestes persones eren laiques o religioses?

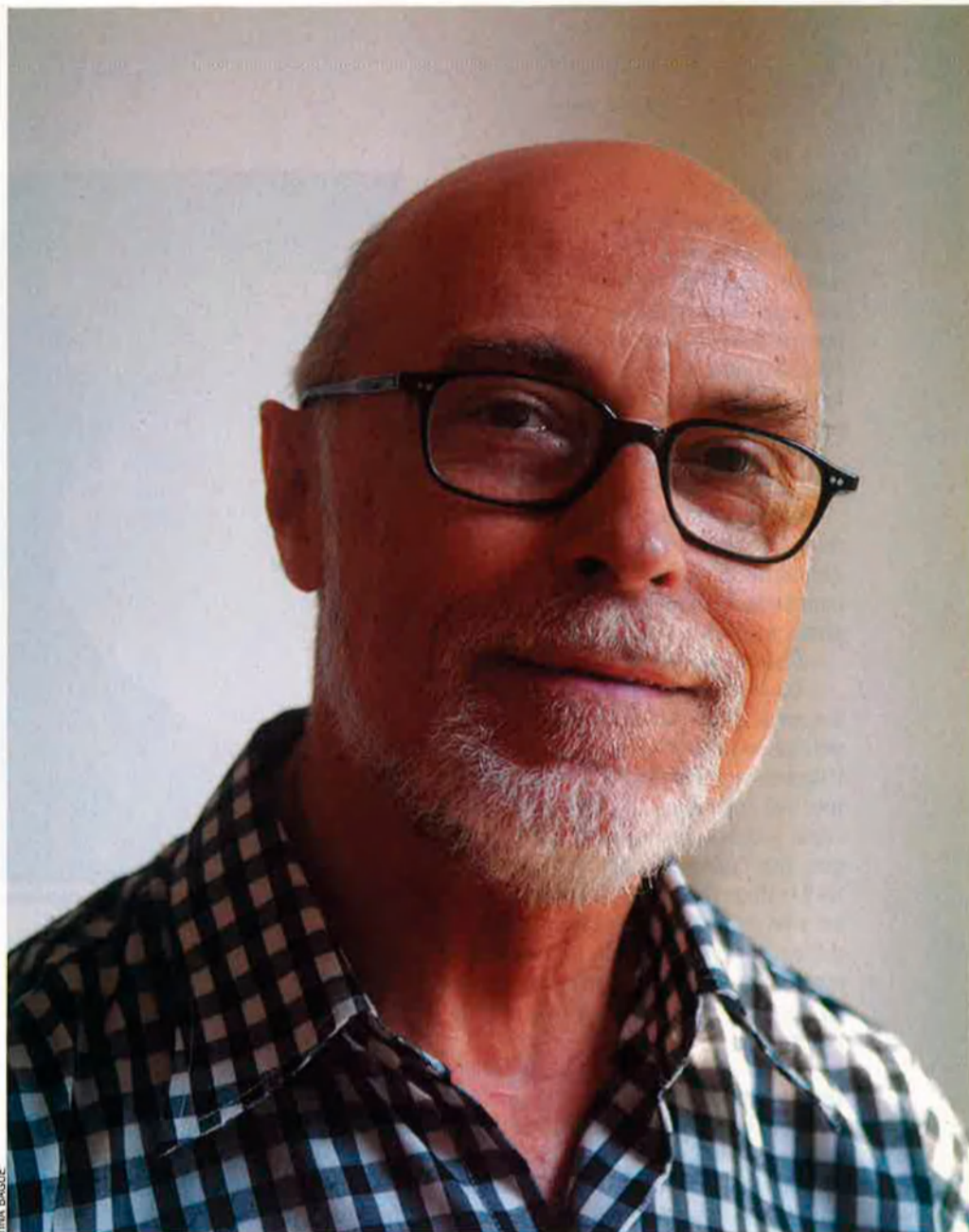
—De tot. Van ser escolapis que vaig trobar al final de la meua vida escolar, monjos de Montserrat bastant oberts i laics que defensaven una vida d'"engatjament", com es deia llavors.

—I sempre, com expliqueu a les memòries, amb un ull a Europa, no?

—Sí. L'Església catòlica era llavors molt oberta al corrent religiós renovador europeu i Europa era un camp abonat a les idees dels teòlegs més avançats de l'època. Catalunya també, a través de Montserrat i d'altres religiosos del bisbat de Barcelona, una raça que sembla que ara ha desaparegut.

—Perquè ja no n'hi ha o perquè han estat marginats?

—Perquè se'ls ha marginat des de la institució. I perquè no hi ha hagut relleu. S'han fet vells. L'Església, la institució, pateix un envelliment greu i, a més, s'han potenciat grups poc il·lustrats, poc amants de la teologia, és a dir, de la reflexió sobre la fe.

Fèlix Martí es dol que l'Església catòlica prefereixi la doctrina, en comptes de la teologia.

“Roma no aprecia prou l'intel·lectual catòlic”

Fèlix Martí publica les seves memòries, ‘Diplomàtic sense estat’ (Proa). Hi recorda la tasca de representació de la nació catalana en diverses xarxes internacionals.

—No apareixen més Fèlix Martí?

—N'hi ha, però menys dels que hi havia fa trenta o quaranta anys. S'han reduït perquè en l'Església la feina que feien els intel·lectuals catòlics no s'aprecia com en l'època de Joan XXIII i Pau VI. Joan Pau II va preferir fidelitats i va impulsar un control ideològic. Per exemple, va expulsar del Centre d'Estudis Catòlics els teòlegs que no mostraven una fidelitat total a la doctrina oficial. Podríem dir que Roma prefereix la doctrina, en comptes de la te-

ologia. Des del 1975 fins al 1983 vaig ser president del Moviment Internacional d'Intel·lectuals Catòlics i quan va arribar l'etapa d'involució vam ser vistos amb suspicàcia per les autoritats, perquè donàvem suport als teòlegs de l'alliberament d'Amèrica i Àfrica, teòlegs que també van ser objecte de repressions.

—Quina és la situació actual de la teologia de l'alliberament?

—Està ben viva i continua produint material molt valuós. El que passa és que no té al seu servei els mitjans de comunicació que hauria de tenir. Hi plana un silenci.

—Com és aquest material?

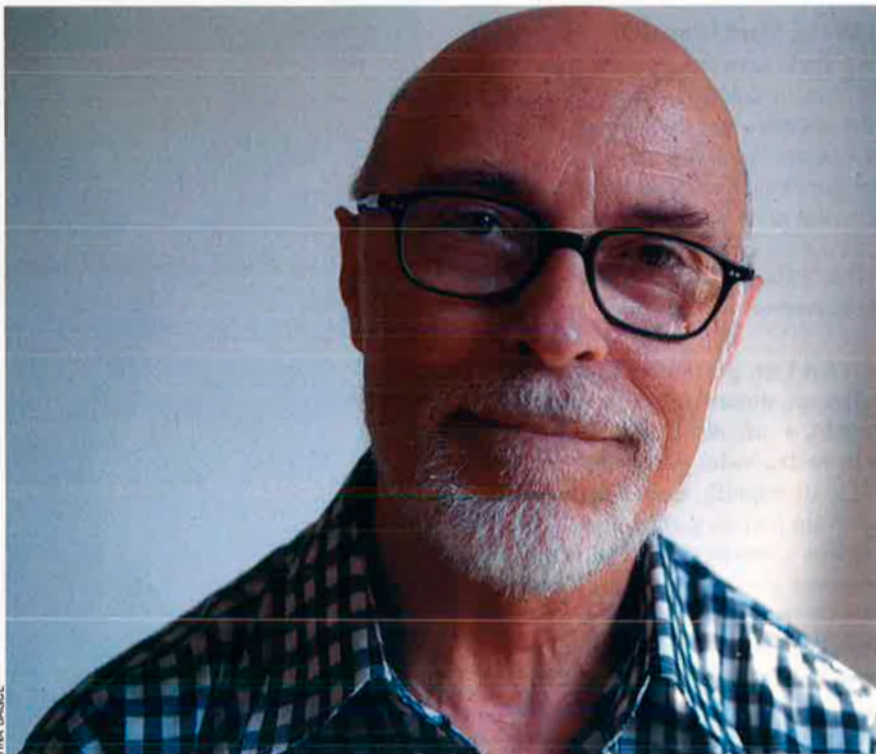
—La teologia que es fa és una teologia preocupada per dues coses. Primer, pel diàleg interreligiós, no només amb l'islamisme, sinó també amb el budisme, per exemple, i també amb posicions pròpies de l'agnosticisme. I segon, per l'adaptació del missatge cristià a la diversitat de les cultures, perquè no s'ha expressat prou bé en cultures diferents, com l'oriental. Les dues coses fan molta por a Roma. La segona va contra l'obsessió que tenen amb la uniformitat.

—Quin efecte ha tingut aquesta uniformitat?

—Fer creure que el catolicisme és incompatible amb la modernitat. El meu catolicisme no només és compatible amb la modernitat, sinó que s'hi adapta perfectament.

—Penseu que l'Opus Dei ha tingut una part important de culpa en l'immobilisme del Vaticà?

—L'Opus ha tingut una quota de poder notable al Vaticà i per tant crec que és corresponsable d'aquesta orientació conservadora. De tota manera, vist el tarannà actual de l'Església catòlica i la força que han agafat els grups més immobilistes, ara l'Opus ocupa un lloc de centre. Per la dreta han sorgit molts moviments que decanten la balança cap a posicions integristes. Potser més que buscar culpables, la raó del problema és que les estructures de govern, la cúria romana i l'estat del Vaticà, són estructures molt antiquades per governar l'Església catòlica. Són formes de l'època monàrquica i predemocràtica. L'Església catòlica no tindrà futur si no deixa el sistema monàrquic, si no el canvia per un sistema democràtic com-

Josep Tarradellas tenia unes idees religioses poc evolucionades, com tants anticlericals.

patible amb els drets humans. I sobretot, des del punt de vista intel·lectual, si no es decideix per una acceptació plena del pluralisme a l'interior de l'Església. No és saludable que hi hagi un sol catecisme i n'hi ha d'haver per a totes les cultures i per a les diferents sensibilitats de la gent. Llavors seria més fàcil entendre'ns amb els protestants i els ortodoxos, totes les famílies cristianes amb les quals ara estem enfrontats. L'ideal seria la diversitat amb diàleg, no amb enfrontament.

—D'una banda, esteu decebut per l'actitud oficial de l'Església catòlica i de l'altra, de segur que us angoixa veure que cada dia hi ha a casa nostra més descreguts, més desinterès per les coses de missa en general.

—No, angoixat, no. Penso que l'Església catòlica ja recuperarà el camí adequat. La força, la frescor del missat-

ge cristià farà que es torni a la frescor de Joan XXIII i a les orientacions del Concili Vaticà II. Sobre la segona qüestió, el problema no s'ha d'atribuir tant a Roma com a la ideologia característica de la Conferència Episcopal Espanyola, que està controlada per uns líders que des del punt de vista religiós són molt conservadors. Bàsicament em refereixo als cardenals Rouco Varela i Cañizares, que en l'aspecte polític són decididament anticatalans. Es pot dir, honestament, crec, que són hereus de la ideologia política franquista pel que fa a la seva idea de la unitat espanyola, necessària, desitjada, segons la seva sensibilitat política. Això fa que les informacions que arriben a Roma sobre les necessitats de l'Església catalana estiguin filtrades per aquesta actitud. A més, en el cas de Roma hi havia una personalitat que va influir molt en les

“Les informacions que arriben a Roma sobre les necessitats de l'Església catalana estan filtrades pels cardenals espanyols hereus de la ideologia franquista sobre la unitat espanyola”

actituds contra Catalunya, el cardenal Eduardo Martínez Somalo, un alt dirigent de la cúria romana. Una cosa positiva és que a Catalunya el corrent majoritari continua sent el que va marcar el Concili Vaticà II, a diferència del que passa a Espanya.

—Fins i tot entre la jerarquia catalana?

—Diguem que s'adona d'aquesta sensibilitat i la respecta, tot i que crec que per respectar-la del tot haurien de donar-se de baixa de la Conferència Episcopal Espanyola, com s'ha demanat moltes vegades, en especial quan es reclama una Conferència Episcopal Catalana independent de l'espanyola.

—Tornant al pes decreixent que el catolicisme té a casa nostra, el veieu inevitable?

—No. Crec que és conseqüència de la manca de sintonia del món catòlic amb la cultura moderna. Per exemple, en qüestions de sexualitat.

—Sou conscient que la línia religiosa que heu jugat ha estat perdedora, si més no, de moment?

—Sí. Però el catolicisme té unes propostes de fons que crec que tornaran a surar perquè són valuoses per a la qualitat de vida humana. El catolicisme té una gran capacitat per a adaptar-se a les societats secularitzades. No té cap necessitat de règims confessionals, ni d'aliances amb els partits. I ha fet una cosa que d'altres religions no han fet, tenir teòlegs que no són esclaus de lectures fonamentalistes ni de dogmatismes. És evident que la manera com entenem ara el missatge cristià és diferent de la del segle XIX i de l'edat mitjana.

—Una qüestió d'actualitat sobre religió i política. Montilla va visitar Poblet en ser proclamat candidat del PSC a la Generalitat, i els socialistes, que reivindiquen l'herència de Tarradellas, ens diuen que Poblet simbolitza el catalanisme progressista, enfront de Montserrat, lligat al pujolisme. Què n'opineu?

—Em sembla una lectura equivocada.

—Però Josep Tarradellas no estava d'acord amb l'intervencionisme so-

cial i polític del monestir de Montserrat i per això va instal·lar el seu arxiu al de Poblet, on els monjos no més resen.

—Josep Tarradellas tenia unes idees religioses poc evolucionades, com les que han tingut molts anticlericals en aquest país. Encara hi ha uns quants sectors que voldrien reduir l'experiència religiosa a l'afer privat. Jo crec que les comunitats religioses han d'intervenir en la vida pública i lluitar per la dignitat humana i dels pobles. Avui es critica Roma perquè va ser molt silenciosa amb l'Holocaust. Les comunitats religioses han d'actuar per la justícia, la llibertat, els drets humans i els drets dels pobles, tot i que hi hagi religiosos que es dediquin més a la contemplació. Els benedictins, per la seva mateixa constitució, adopten un compromís clar per les qüestions culturals, socials i polítiques i els del Císter, és a dir, els de Poblet, tenen una opció més dirigida a la pregària.

Lluís Bonada

Alfons Llorenç

Trossos i mossos

Sexenni

De sis en sis anys compta el temps Morella. Morellanes i morellans caminen, entre els secs perfils gòtics de muntanyes i cases, i van i tornen al bosc primigeni i obren de bat a bat la muralla per acollir la vivificant Vallivana, a fi de revitalitzar-se. Cada sis anys el santuari puja a la ciutat i es fa la festa; el forest entra en la ciutat i es fa la meravella. És al bosc sagrat de la vall màgica on habita, acaronada per guspireigs d'estels i murmuris de filets d'aigua, la verge mare Ivana, senyora d'una fèrtil cova —ventres generatrius, fructífers guals de vida sense fi— on raja una ubèrrima font. Diana —Djana i Joana—, deessa i donzella, regina dels boscos, amb una lluna als peus, senyal d'eternitat i de lluminositat, bessona del Sol que li regala la llum que vessa en les misterioses profunditats de la nit, resplendent protectora de fecunditats i naixements.

De sis en sis anys, durant el Sexenni, Morella també es fa bosc.

I, de sis en sis anys, Morella també es fa bosc per rebre els seus salutífers beneficis. Per això, per allunyar dolents genis de les pestes, per proveir les gents de les gràcies silvestres, s'omple d'enramades, vicàries de la selvàtica natura al poblal, fetes de quilomètriques filigranes de paper arissat. I, en passejar-les la Vallivana esclata el miracle: rebrolla l'empori de les arrels i de la cultura. Torna a la vida i al vigor, malgrat desfetes i submissions, el vot de 1673 del Consell de la sobirania: "donar gràcies en tot temps en un novenari de sis en sis anys per la salut alcançada". Sota les espècies de retaules i processons, carros triomfals i àligues coronades de llibertat, lloes d'àngel des de taronges, danses, conventets i personatges bíblics, miraverdes, santets i volantins... retorna la veu antiga de la terra: "Vós sou la santa olivera,/ símbol de la nostra pau,/ sou la flor de primavera/ i en la tardor el fruit suau".